

- DRŽAVNI PREVENTIVNI MEHANIZEM -

poročilo
o opravljenem obisku
na lokaciji

UNIVERZITETNI KLINIČNI CENTER MARIBOR, ODDELEK ZA PSIHIATRIJO

Pojasnilo: Varuh človekovih pravic Republike Slovenije (v nadaljevanju: Varuh) v okviru izvajanja nalog in pooblastil po Zakonu o ratifikaciji opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (Uradni list RS, št. 114/2006) v vlogi državnega preventivnega mehanizma (v nadaljevanju: DPM) obiskuje kraje odvzema prostosti. V skupini, ki izvede obisk, poleg predstavnikov Varuha praviloma sodeluje(jo) tudi predstavnik(i) pogodbenih nevladnih organizacij ter občasno tudi neodvisni izvedenci medicinske in drugih strok in prevajalci. Pravna podlaga za opravljanje nadzorov s strani DPM je predstavljena na spletni strani [Varuh kot državni preventivni mehanizem](#).

Pričujoče poročilo vsebuje le bistvene ugotovitve o obisku s predlogi za izboljšanje razmer oziroma odpravo nepravilnosti. Izdelano je bilo na podlagi poročila o obisku DPM in odzivnega poročila pristojnih. Namenjeno je objavi na spletni strani Varuha.

Osnovni podatki o zavodu:

- ▶ **Tip zavoda:** javni, oddelek bolnišnice
- ▶ **Kategorije nastanjenih oseb:** osebe s težavami v duševnem zdravju
- ▶ **Uradna zmogljivost in dejanska zasedenost zavoda na dan obiska:** uradna zmogljivost je 217 postelj, dejanska pa 150. V času obiska je bilo zasedenih 116 postelj. od tega je kapaciteta oddelkov pod posebnim nadzorom sledeča:
 - oddelek A1 (moški oddelek) – uradna zmogljivost je 18 postelj, v času obiska je bilo zasedenih 16 postelj
 - oddelek A2 (ženski oddelek) – uradna zmogljivost je 18 postelj, v času obiska je bilo zasedenih 14 postelj
 - oddelek D1 (psihogeriatrija) – uradna zmogljivosti je 18 postelj, v času obiska so bile zasedene vse postelje

Potek obiska in priprava poročila:

- ▶ **Obisk je bil po predhodni najavi opravljen dne 13. 12. 2010**
- ▶ **Skupina za obisk:** Obisk so opravili trije predstavniki Varuha in predstavnik nevladne organizacije Rdeči križ Slovenije.
- ▶ **Vsebina obiska:** Razgovor z direktorjem bolnišnice in njegovimi sodelavci, ogled oddelkov pod posebnim nadzorom (A1, A2 in D1), ogled dokumentacije, razgovor s posameznimi pacienti.

► **Poročanje:** Predhodno poročilo o obisku je bilo poslano bolnišnici 28. 2. 2011. Odgovora bolnišnice nismo prejeli. Končno poročilo o obisku je bilo 2. 6. 2011 posredovano kabinetu ministra Ministrstva za zdravje in Razširjenemu strokovnemu kolegiju za psihiatrijo pri Ministrstvu za zdravje.

DPM: Predstojnica OzP je kot poseben problem izpostavila, da se v sprejemnih enotah, kjer so sicer psihotični odrasli pacienti, namestijo tudi vedenjsko moteni mladoletniki. Varuh je Ministrstvo za zdravje in Združenje za psihiatrijo že opozoril na obravnavo otrok in mladostnikov, ki potrebujejo intenzivno pedopsihiatrično zdravljenje in poudaril nujnost sistemske ureditve tega področja. Ob obisku pa smo znova izpostavili potrebo po ureditvi tega področja.

DPM: DPM je na podlagi do sedaj opravljenih obiskov socialnovarstvenih zavodov in psihiatričnih bolnišnic v obdobju od začetka uporabe ZDZdr ugotovil, da so posamezni zavodi poiskali bolj ali manj posrečene poti za dokumentiranje vsega, kar jim ta zakon nalaga - v posledici tega pa je tudi preverjanje izvajanja tozadevnih določb znatno oteženo. DPM zato priporoča, da se pripravi akt z obrazci, ki bi služili kot enotna podlaga za evidentiranje zahtev po ZDZdr, zasnovan na podlagi upoštevanja medicinskih in pravnih vidikov.

DPM: Ob obisku se je znova izpostavilo vprašanje primernosti uporabe posameznih vrst posebnih varovalnih ukrepov (PVU), še posebej (ne)primernost fiksacije pacientov. DPM je predlagal, da se ponovno strokovno preveri posamezne korake pri uporabi pasov (fiksacije) in prouči možnosti nameščanja močno nemirnih pacientov v posebne nadzorovane sobe za umirjanje, kot jih že imajo v nekaterih zavodih.

DPM: Predstojnica OzP je izpostavila, da so bili nekateri svojci nejevoljni zaradi pošiljanja obvestil o uporabi PVU. Te pošiljke pošiljajo kot priporočene in je treba pogosto hoditi ponje na pošto. Zagato so rešili z uvedbo posebnega obrazca 'Izjava', s podpisom katerega svojci lahko izjavijo, da poštnih obvestil o izvajanju PVU ne želijo prejemati. DPM

ocenjuje, da tudi ta primer kaže na nezadostnost šestega odstavka 29. člena ZDZdr, saj ta določa (zgolj), da »/o/ odreditvi in izvedbi posebnega varovalnega ukrepa zdravnik, ki tak ukrep odredi, najkasneje v 12 urah od odreditve ukrepa pisno obvesti direktorja psihiatrične bolnišnice oziroma socialno varstvenega zavoda, najbližjo osebo, odvetnika in zastopnika«. Opisano ravnanje OzP, čeprav se zdi življenjsko, pomeni prakso, ki ni skladna z zakonom.

DPM: Sobe s posteljami pacientov pa so delovale čisto brezosebno. To bi kazalo spremeniti z dekoracijo sten ali drugimi drobnimi predmeti, s katerimi se ne bi ogrožalo varnosti pacientov.

DPM: Ob ogledu enote D1 smo na hodniku opazili pacientko, ki je bila na invalidski voziček privezana s kosom oblačila. Glede tega smo opozorili, da smo v nekaterih socialnovarstvenih zavodih opazili, da v ta namen uporabljajo posebej izdelane pettočkovne pasove »predpasnike«, kar se nam zdi boljša rešitev.

DPM: Na enoti D1 je bila v času obiska večina pacientov v nočnih bolnišničnih oblačilih (pižamah). Tako naj bi bilo lažje izvajati telesno nego pri teh pacientih. Za stališče glede nošenja bolnišničnih dnevni ali nočnih oblačil ter lastnih oblačil na varovanih oddelkih smo že zaprosili Razširjeni strokovni kolegij za psihiatrijo pri Ministrstvu za zdravje (v nadaljevanju: RSK), ki je soglašal z našim mnenjem, da je oblačilo, ki ga nosijo osebe, ki so hospitalizirane na tovrstnih oddelkih psihiatričnih bolnišnic, izredno pomembno tudi za njihovo samopodobo in osebno dostojanstvo, zato tudi na teh oddelkih spodbujajo nošnjo osebnih dnevni oblačil in jo argumentirajo s strokovnimi in humanističnimi dejavniki. Pižame naj se uporabljajo res le v izjemnih primerih, ko to zahtevajo posebnosti telesnega zdravstvenega stanja pacienta oziroma potrebe po medicinskih intervencijah.

Pripominjamo, da socialnovarstveni zavodi tudi stanovalcem v varovanih oddelkih večinoma omogočajo nošenje dnevni oblačil in jih k temu spodbujajo.

DPM: V vsaki enoti smo na sprejemnem pultu našli vse omenjene zloženke. A tam nismo našli nabiralnika za anonimno oddajanje pritožb. Nabiralniki z napisom 'VPRAŠALNIKI IN MNENJA' se sicer nahajajo ob izhodih iz vseh stavb UKC Maribor in po potrebi naj bi tja pospremili tudi paciente iz enot, ki so pod posebnim nadzorom. DPM meni, da ni utemeljenega razloga, da nabiralniki ne bi bili nameščeni tudi v enotah, ki so pod posebnim nadzorom. Zato predlagamo, da se jih tja namesti in na ta način omogoči tudi tamkajšnjim pacientom anonimno oddajanje pritožb, torej tako, da se ne bi morali najprej v ta namen obrniti na osebje.